

MREŽA ZA OČUVANJE KITOVA I MORSKIH KORNJAČA U JADRANU

Mreža za očuvanje kitova i morskih kornjača u Jadranu (NETCET) je projekt financiran u sklopu IPA Jadran CBC Programa, unutar Prioriteta 2 „Prirodni i kulturni izvori i sprječavanje rizika“.

Glavni cilj ovog programa prekogranične suradnje je jačanje održivog razvoja jadranske regije kroz usklađenu strategiju djelovanja među partnerima iz zemalja programom obuhvaćenog područja.

Posjetite web stranicu:
www.adriaticipacbc.org

SAŽETAK

1. Završna konferencija
2. Rezultati NETCET-a
3. Savjetodavni sastanak u Italiji
4. NETCET mreža gradova

1. Završna konferencija: dan i pol za pamćenje

Baš poput mnogih europskih projekata, NETCET je organizirao završnu konferenciju; polaznici će se uglavnom sjetiti mnoštva predstavljenih rezultata, kvalitetnih prezentacija, strastvenog ozračja oko osnovnih govora i konkretnih pozitivnih koraka prema temi koja je okupila više od stotinu ljudi u istoj sobi: zaštita kitova i morskih kornjača u Jadranskom moru.

Nakon pozdravnih riječi iz Grada Venecije i Upravljačkog tijela IPA programa jadranske prekogranične suradnje, **prvo zasjedanje** bilo je u cijelosti posvećeno **ilustraciji ostvarenih rezultata projekta**, poput zajedničkih standardiziranih

znanstvenih spoznaja i učinkovite suradnje organizacija uključenih u zaštitu kitova i morskih kornjača u Jadranu, povećanog institucionalnog kapaciteta za zaštitu kitova i morskih kornjača u partnerskim državama, poboljšanog poznavanja jadranskih populacija kitova i morskih kornjača, njihovih žarišnih točaka i glavnih prijetnji, povećane tehničke sposobnosti za oporavak morskih kornjača u Jadranu i učinkovitog zbrinjavanja

nasukanih/ozlijeđenih morskih kornjača u strukturama na visokoj razini te povećanja dostupnosti informacija za građane putem centara. Projektom se također povećala svijest obalne zajednice o prisutnosti i potrebi očuvanja tih vrsta, kao i prihvaćanje ispravnih postupaka pri rukovanju njima od strane ribara, poboljšalo očuvanje i upravljanje zaštitom kitova, morskih kornjača i njihovih staništa u Jadranu kroz učinkovitu regionalnu suradnju te razvio jasan osjećaj pripadnosti i ponosa na prirodnu baštinu Jadrana.

Spomenuti rezultati bili su predmet rasprave te su potom uvršteni u globalnu perspektivu zahvaljujući intervenciji tri svjetski poznata stručna predavača kao što su: **Roderic Mast**, predsjednik Oceanic Society i dopredsjednik Skupine stručnjaka za morske kornjače Međunarodne unije za zaštitu prirode (IUCN), SAD, **Randall Reeves**, predsjednik Skupine stručnjaka za kitove Međunarodne unije za zaštitu prirode (IUCN), Kanada i **Giuseppe Notarbartolo di Sciara**, predsjednik Tethys Research Institute, i dopredsjednik Radne skupine IUCN-a o zaštićenim područjima za morske sisavce, Italija.

Oni su unijeli svoja iskustva u probleme očuvanja biološke raznolikosti mora, osiguravši "hranu za misli" visoke kvalitete i nadahnuće za sve sudionike, koliko god raznoliki bili: znanstvenici, donositelji odluka, veterinari, istraživači, regionalni i gradski predstavnici.

U nastavku dana održan je neobičan sastanak "učenje kroz razmjenu" u sklopu kojega je sedam sestrinskih projekata pozvano da predstave svoje rezultate, istaknuvši veze s rezultatima NETCET-a. To je prepoznato kao korisna vježba koja pruža cjelovit pogled na rad sličnih projekata te na način ukrštavanja pronalazaka i mogućnost njihova korištenja u novim projektima. **Dan je upotpunjen intervencijom Paole di Salvatore iz IPA programa jadranske prekogranične suradnje**, koja je iznijela svoja razmišljanja o projektu i svoju viziju o tome kako iskoristiti nevjerojatno bogatstvo NETCET rezultata.

Drugi dan, posvećen predstavljanju zajedničkih strategija i nacionalnih akcijskih planova za očuvanje morskih kornjača i kitova u svakoj od pet jadranskih zemalja, započeo je europski specijalist **Vedran Nikolić, politički službenik jedinice za prirodu, Europska komisija, DG za okoliš**, koji je dao ohrabrujuće i dragocjene informacije o **7. Akcijskom programu za okoliš i Direktivi o staništima EU. Posljednja sjednica bila je posvećena gradovima i regijama te njihovom uključivanju u zaštitu morskog života Jadrana**. Predstavljena je NETCET mreža gradova sa svojih 30 gradova čiji je kontinuitet osiguran od strane Grada Numana (Italija). Regije pridružene NETCET-u i savjetnik za morsko ribarstvo Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja Crne Gore objasnili su svoje strategije i smjernice u slučaju nasukavanja i u svrhu očuvanja morskih kornjača i kitova. Uključenost jadranskih regija i NETCET mreže gradova osigurala je njihov institucionalni doprinos provedbi strategije i regionalnom udruživanju u Jadransku euroregiju. Završna konferencija uspješno je zatvorena uz puno nade u buduće projekte te znanstveni i politički napredak koji se pamti.

Prezentacije i video snimka konferencije javnosti su dostupni na:

http://netcet.eu/2013-01-04-21-37-20/item/129-final_conference_video

http://netcet.eu/2013-01-04-21-37-20/item/128-final_conference_presentations

Carole Maignan - voditeljica projekta - NETCET projekt

2. Rezultati NETCET-a

Iz rezultata NETCET-ovih aktivnosti praćenja vidljivo je kako je Jadransko more za kitove i morske kornjače važnije nego što smo to zamišljali.

Istraživanje iz zraka (preko 14.000 km u 100 sati istraživanja) osiguralo je pregled upotrebe Jadranskog mora od strane spomenutih vrsta i pokazalo da je sjeverni Jadran posebno važno područje za morske kornjače. To je potvrdilo i **satelitsko praćenje 20 mladih glavatih želvi (JLT) i 3 zelene želve (GT)** koje je dokazalo da mlade glavate želve ostaju u Jadranskom moru uz sezonska kretanja koja veoma ovise o područjima hranjenja u sjevernom Jadranu, dok se zelene želve tijekom zime sele u toplije vode južnog Jadrana. **Putem on-line sustava, svatko može slijediti kretanje kornjača praćenih "NETCET" projektom:**

© Tilen Genov

http://www.seaturtle.org/tracking/?project_id=1021

Istraživanje iz zraka također je pokazalo raznolikost kitova u regiji, s velikim brojem prugastih dupina i prisutnošću krupnozubog dupina u južnom Jadranu. Populacije dobrih dupina praćene su kroz dosljednu studiju foto-identifikacije (preko 500 sati istraživanja brodom) u svim jadranskim zemljama. Analiza pokazuje jedinstvenost svake pojedine populacije, uz malo miješanja između njih.

Na individualnoj razini, nasukane životinje također su pregledane, te su analizirani uzroci smrti kako za masovna tako i za pojedinačna nasukavanja.

Tijekom posljednjih mjeseci provedbe projekta i pomoću rezultata svih prethodnih aktivnosti NETCET-a, **NETCET partneri identificirali su**

buduće potrebe u zaštiti kitova i morskih kornjača u Jadranskom moru i razvili odgovarajuće strategije za sljedeće desetljeće (2016.-2025). Svrha ovih dokumenata je preobrazba postojećih resursa u konkretne akcije zaštite s ciljem ostvarivanja zajedničke vizije: "Jadrana kao sigurnog mjesta za suživot kitova, morskih kornjača i ljudi".

Zajedničke Strategije za zaštitu kitova i morskih kornjača biti će dostupne u obliku dvije knjižice na web stranici projekta:

http://netcet.eu/dissemination/item/124-common_strategies_conservation_stct

Osim toga, ove strategije koristiti će se kao smjernice za izradu nacionalnih akcijskih planova (NAP) u svakoj jadranskoj zemlji: partneri su organizirali konzultacijske sastanke u svojim zemljama (Italija, Slovenija, Hrvatska, Crna Gora i Albanija) s ministarstvima i svim dionicima koji se bave kitovima i morskim kornjačama kako bi otkrili ključne elemente za poboljšanje postojećih NAP-ova, definirali nove NAP-ove i dobili službeno odobrenje nadležnih ministarstava te potaknuli provođenje postojećih NAP-ova.

Jedna od prvih NETCET inicijativa bila je stvaranje **znanstvene mreže** stručnjaka s različitih područja istraživanja unutar jadranskog bazena radi podijele znanja i iskustva, te razvoja zajedničkih baza podataka za dojavu nasukavanja. Ova mreža pomaže znanstvenicima u promatranju svakog povećanja smrtnosti životinja koje žive u Jadranskom moru i praćenju zajedničkih protokola i strategija za suočavanje s budućim hitnim slučajevima.

NETCET je također uspostavio **Jadransku hitnu radnu skupinu**. To je skupina stručnjaka (biologa

i veterinarima) iz različitih područja znanosti o kitovima i morskim kornjačama (C&ST), kao što su ponašanje, fiziologija, spašavanje i medicina, koji su obučeni za intervencije u slučaju ekoloških incidenata, poput neobičnih događaja smrtnosti ili masovnih nasukavanja. Oni djeluju kao stručni tim za podršku nacionalnim vlastima. Prvi incident dogodio se u rujnu 2014. godine u gradu Vastu (Italija), gdje se sedam ulješura nasukalo na plaži. Više od 80 članova radne skupine surađivalo je u pokušaju spašavanja ovih nasukanih životinja.

Istodobno, 133 veterinarima imala su koristi od programa obuke o veterinarskim operacijama i o upravljanju događajima nasukavanja kitova i morskih kornjača.

Molimo konzultirajte prijedlog **Jadranske hitne radne skupine** na sljedećoj poveznici:

<http://www.netcet.eu/dissemination/item/130-the-adriatic-emergency-task-force-proposal>

Standardni protokoli za posmrtni i fizički pregled kitova i morskih kornjača izrađeni su i raspodijeljeni:

<http://www.netcet.eu/dissemination/item/131-standard-protocols-for-post-mortem-and-physical-examination-of-cst>

Referentni udžbenici o veterinarskim operacijama za stručnjake koji rade s kitovima i morskim kornjačama izrađeni su i distribuirani nadležnim korisnicima. Molimo, konzultirajte priručnik o nasukavanju kitova kojeg su uredili Sandro Mazzariol, Bruno Cozzi i Cinzia Centelleghes na sljedećoj poveznici:

<http://www.netcet.eu/dissemination/item/132-handbook-for-cetaceans%E2%80%99-strandings>

Zahvaljujući projektu, u Albaniji, Hrvatskoj i Italiji osnovana su **tri nova centra za morske kornjače (hitni slučajevi i oporavak)**, dok je oprema preostalih 13 postojećih centara u Italiji i Hrvatskoj poboljšana. Rehabilitacijski bazen u Numanu postavljen je u morskoj vodi plaže Numanu.

NETCET kampanjama podizanja svijesti javnosti diljem Jadrana postignut je cilj što se tiče brojnosti i kvalitete ciljane skupine stanovništva:

- 100 javnih puštanja morskih kornjača kojima je prisustvovalo više od 10.000 ljudi.
- 2 milijuna stanovnika do kojih su putem masovnih medija doprle informacije o očuvanju morskih kornjača i kitova.
- Više od 700 ribara osviještenih o utjecaju njihovih aktivnosti na morske kornjače i o ispravnim postupcima za spašavanje životinja slučajno uhvaćenih u njihov ribolovni alat.

- Više od 4.000 vlasnika rekreacijskih plovila informirano je o načinu vožnje i ponašanja u blizini kitova i morskih kornjača kako bi se smanjilo njihovo uznemiravanje.
- Više od 3.000 učenika koji žive duž jadranske obale poučeno je o očuvanju ovih vrsta koristeći namjenski obrazovni komplet.

Na web stranici projekta možete pronaći NETCET obrazovni komplet za djecu osnovnih škola i njihove nastavnike:

<http://www.netcet.eu/dissemination/item/133-educational-kit-materials>

3. Savjetodavni sastanak u Italiji: "Gradovi i regije zajedno za očuvanje kitova i morskih kornjača"

8. listopada 2015. godine u Veneciji, u Porta Nuova tornju na Arsenale di Venezia, održan je savjetodavni sastanak talijanskih gradova NETCET mreže gradova i talijanskih jadranskih regija. Mnogi predstavnici lokalnih institucija i organizacija koje brinu o morskim kornjačama i kitovima također su bili prisutni.

Nakon što je Massimiliano De Martin, zamjenik gradonačelnika za okoliš grada Venecije, ukratko otvorio radionicu, Carole Maignan, voditeljica projekta NETCET, iznijela je proširen pogled na projekt naglašavajući probleme i ciljeve projekta i sastanka. **Prvu sjednicu** započela je **Caterina Fortuna**, istraživačica Instituta za zaštitu i istraživanje okoliša koja je **predstavila rezultate aktivnosti vezanih uz praćenje kitova i morskih kornjača u Jadranu i pojasnila klasifikaciju pravnog i normativnog okvira u odnosu na očuvanje ovih vrsta, kako na nacionalnoj tako i na međunarodnoj razini.** Predstavila je ciljeve nacrtu nacionalnih

akcijskih planova za zaštitu kitova i morskih kornjača u Jadranu pozvavši sudionike na komentiranje. Krajnji cilj je ustvari predstavljnje ovog nacrtu mjerodavnim ministarstvima, nakon faze dijeljenja, rasprave i odobrenja od strane lokalnih i regionalnih vlasti. Plan ima dva glavna cilja, svaki od kojih se nadalje grana u određene ciljeve ostvarene s povremenim ili privremenim akcijama i neophodan je za definiranje pravila i odgovornosti. Nakon radionice, Grad Venecija poslao je nacrt svim sudionicima sastanka kako bi pokrenuo ovaj process od dna prema vrhu.

Zatim je Sandro Mazzariol sa Sveučilišta u Padovi opisao

upravljanje događajima nasukavanja u Italiji i naveo primjere ponekad nejasne uloge institucija. Rezultati pokazuju da su sa znanstvenog stajališta postignuti mnogi koraci koji nam pomažu u razumijevanju važnosti Jadranskog mora kao temeljnog referentnog staništa za morske kornjače i kitove. To je omogućeno, ne samo stvaranjem standardiziranih baza podataka, nego i zbog definicije zajedničkih postupaka o tome kako se nositi s nasukavanjima te kako analizirati zapažanja i rezultate dobivene tijekom tih nasukavanja.

Nakon prezentacija NETCET partnera, došao je red da gradovi i regije svrate pozornost sudionika sastanka na svoje dobre postupke: Sergio Ventrella iz toskanskog opservatorija za biološku raznolikost predstavio je Pelagos Sanctuary, koji na temelju sporazuma između Italije, Francuske i Monaca podrazumijeva izravnu uključenost gradova. Claudio Zabaglia, upravitelj regije Marche, predstavio je slučaj grada Numana koji svoju najbolju praksu započinje stvaranjem prirodnog bazena za oporavak morskih kornjača na plaži i trening aktivnostima za ribare. Istaknuo je temeljni aspekt učinkovite komunikacije i uključivanja političkih tijela, te ulogu kitova i morskih kornjača kao ključnih elemenata u identificiranju pitanja zaštite okoliša s naglaskom na nekoliko konkretnih radnji. Attilio Rinaldi iz regionalne mreže Emilia-Romagna predstavio je slučaj svoje regije kao dobar primjer koordinacije za razvoj centara za hitnu pomoć, praćenja, unapređenja istraživanja i stvaranja baze podataka, objavljivanja i obrazovanja i konačne suradnje na akcijskim planovima. Vincenzo Olivieri, veterinar iz Centro Studi Cetacei, objasnio je postupak zbrinjavanja i uklanjanja kod nasukavanja u gradu Pescari naglašavajući važnost biometrije. Dario Gallotti, iz Grada Venecije, pokazao je kako se odvija upravljanje događajima nasukavanja duž venecijanske obale. Inzistirao

je na važnosti jasnog i jednoznačnog protokola o izvješćivanju, pristupanju mjestu događaja i operativnosti, te na 24-satnoj pokrivenosti.

Na posljednjoj sjednici, koju je moderirao Sauro Pari iz Zaklade Cetacea, predstavljene su uloge gradova NETCET mreže gradova i 3 pridružene regije, te je naglašena važnost izbora turističkih politika za obalne gradove.

Za više informacija o radionici i potpuni uvid u različite prezentacije, nemojte se ustručavati pogledati našu web stranicu: <http://www.netcet.eu/2013-01-04-21-37-20/item/121-a-netcet-%E2%80%9Cconsultation-meeting%E2%80%9D-on-the-roles-of-italian-citiesregions-for-ctst>

4. NETCET mreža gradova: Jadranski gradovi zajedno za kitove i morske kornjače

Jedan od glavnih ciljeva projekta NETCET je unaprijeđenje suradnje i jačanje umrežavanja među gradovima koji su uključeni u očuvanje morskih kornjača/kitova u Jadranu. Cilj NETCET mreže gradova je podizanje svijesti gradova o njihovoj ulozi u očuvanju morskih kornjača i kitova. Jadranski gradovi koji sudjeluju u mreži obvezuju se informirati javnost o prijetnjama za ove ugrožene vrste i nastaviti s izravnim smanjenjem rizika za ove morske životinje (primjerice promicanjem smanjenja brzine brodova koji se nalaze u području s kitovima i morskim kornjačama, organiziranje "Dana kornjača ili Dana dupina").

S ponosom možemo reći da u našoj "mreži" za sada imamo 30 gradova: 15 gradova iz Italije (Brindisi, Caorle, Chioggia, Fano, Grado, Jesolo, Manfredonia, Numana, Pedaso, Pescara, Pineto, Roseto degli Abruzzi, San Benedetto del Tronto, Trst, Venecija), 6 iz Hrvatske (Dubrovnik, Komiža, Mali Lošinj, Pula, Rijeka, Zadar), 4 iz Crne Gore (Budva, Kotor, Tivat, Ulcinj), 4 iz Albanije (Drač, Orikum, Patok- Fushe Kuqe, Vlore) i 1 iz Slovenije (Koper).

Biti dijelom ove mreže gradovima pruža mogućnost informiranja i promidžbe svih trenutnih i planiranih aktivnosti vezanih za morske kornjače i kitove unutar NETCET projekta i web stranica grada Venecije. Svaki grad bio je pozvan na sudjelovanje u daljnjoj razradi zajedničkih strategija za očuvanje morskih kornjača i kitova, kao i na završnu konferenciju u Veneciji u prosincu 2015. godine.

Grad Numana (Italija), zahvaljujući svojoj službi za civilnu zaštitu (okoliša), provodi jednu važnu aktivnost očuvanja i podrške velikim morskim kralježnjacima, s posebnim osvrtom na

Newsletter 6

morske kornjače i kitove koji žive u Jadranu. Stoga je priključenje Numane NETCET mreži gradova prirodno te je otišlo i korak dalje: **nakon završetka projekta** (kraj siječnja 2016.) **Numana će postati novi koordinator NETCET mreže gradova** garantirajući kontinuitet i održivost ove mreže. Aktivnosti koje mreža promiče u skladu su s onima koje je prije nekoliko godina Numana započela za zaštitu i očuvanje kitova i morskih kornjača. Cijeli NETCET tim novom koordinatoru želi puno sreće, radujući se ostanku u mreži.

The project is co-funded by the European Union,
Instrument for Pre-Accession Assistance.

Contact

City of Venice

info@netcet.eu

Economic Development, European
Policies and Strategic Plan Division

+39 041 2747826 / 7830 / 7834

San Marco 4299
30124 Venice - Italy

www.netcet.eu

www.facebook.com/NETCETproject

This Newsletter has been produced with the financial assistance of the IPA Adriatic Cross-Border Cooperation Programme. The contents of this Newsletter are the sole responsibility of the City of Venice and can under no circumstances be regarded as reflecting the position of the IPA Adriatic Cross-Border Cooperation Programme Authorities.